

1234567 אח"ח

שיעורי "מחצית השקל"

1234567 אח"ח

1234567 אח"ח

1234567 אח"ח

1234567 אח"ח

שנאמרו בבאסקוויץ
ע"י
רבינו שמואל הלוי קעלין זיע"א

תקנ"א—תקנ"ה

מתוך כ"ק של המחבר

ירושלים תשנ"ב

1234567
אזה"ח 1234567

Copyright 1992 by H. Stern

אוצר החכמה

Suffern, N.Y.

אוצר החכמה

All Rights Reserved

אוצר החכמה

1234567

כל הזכויות שמורות

להר"ר צבי אליעזר שטערן

Printed in Israel

מבוא

עם הופעת ספר זה לרשות הרבים של לומדי התורה הקדושה יום גדול הוא לנו, שמעתה ישתו שוב התלמידים מדברי אחד מגדולי הדור דעה שלפני מאתיים שנה ה"ה מרן רבי שמואל ב"ר נתן נטע הלוי קעלין זצללה"ה, בעמ"ח מחצית השקל. רבינו הגדול, מחבר ספרנו, כבר נודע ונערץ בין כל הלומדים מזמנו ועד היום הזה על ידי באוריו למגן אברהם ולנושאי כלי השו"ע יורה דעה. אך בספרנו הנוכחי מתגלה פן אחר שנשכח ברוב הימים, היותו מעמיד תלמידים רבים במוסרו שיעורים כסדרן בסוגיות החמורות בש"ס.

תולדות וגדלות המחבר

על תולדות רבינו המחבר כבר נכתב ונתפרסם חומר רב במקומות אלו: הרב שמואל מאיר הכהן הולענדר בהקדמתו "עם הספר" לחידושי מחצית השקל על בבא בתרא (ירושלים תשיח). הרב אברהם בנדיקט ב"מוריה" ניסן תש"ם (שנה תשיעית גליון ז-ח) עמוד צ-צו (וע' גם במאמרו של הרב בנדיקט "החתם סופר עם רבו בבוסקוויץ" ב"מוריה" שבט תש"ן (שנה שבע עשרה גליון א-ד), שם עמד על יחסו של מרן החתם סופר לרבינו המחבר).

הר"ר יצחק יוסף כהן ב"תולדות המחבר" שבסוף סדר משנה על ספר מדע להרמב"ם, מבנו של רבינו, (ירושלים תשנא).

רק אתעכב כאן על כמה פרטים שנראים לי נכון להוסיף.

במאמרים הביוגרפיים הנ"ל הביאו מדברי בנו הג"ר וואלף באסקוויטץ (בעמ"ח סדר משנה ועוד ספרים) בהספדו שבספרו מאמר אסתר, בו הוא מציין את הצטיינות אביו בשלשה עמודי עולם – תורה, עבודת התפלה, וגמילות חסדים. אף מרן החתם סופר בהספדו (שנדפס בדרשות חתם סופר ח"ב עמוד שי-שיא), מלבד תאור פעולותיו בהרבצת התורה, הדגיש גם עבודת התפלה שלו "והתפלל בעדנו כידוע בעוצם הפלגת תפלת ישרים דהאי גברא ומקדמי ומחשכי בבהכ"נ".

רבים תמהו, אחרי שרבינו נהיה מפורסם בעיקר על ידי ספריו בהלכה, והראה לעיני כל איך ידיו רב לו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, איך זה שלא

קבל על עצמו לשבת על כסא ההוראה להורות בני ישראל את הדרך ילכו בה. בפרט שבדורו עדין לא הגענו לשכחת התורה, אף לשיטת רשב"י בשבת קל"ח סע"ב "שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד", אלא כל גדולי ישראל לא חילקו בין ידיעת התורה לידיעת ההלכה וגדלותם בשניהם עלו בקנה אחד, וכאשר אנו רואים בספר הנוכחי שדברי מפרשי הש"ס עם דברי הפוסקים משמשים ביחד ללבן כל סוגיא לאמיתו. הרי"י כהן והרב בנדיקט במאמרו והם אף סיפרו איך שרבינו סירב לקבל על עצמו רבנות פרשבורג כשהוצעה לו, עיי"ש. אך בפשר הדבר כבר עמדו שני גדולי הדור, מרן החתם סופר בהספרו הנ"ל והגאון בעמ"ח שו"ת שמן רוקח בהספרו שנדפס בספרו מנחת ערב דרוש ג. ואלה דברי החתם סופר "והרי בעינינו ראינו רב האי גאון וצדיק הנ"ל זצ"ל עם כל תקפו וגבורתו וחכמתו וחסידותו ומאות מתלמידיו יושבים על כסא הוראה, ובלי ספק היה טעמו של הצדיק הזה שעיי"ז הי' פנוי להרבות תלמידים לאלפים ורבבות וכו' והניח עול תיקון העולם לתלמידיו הרבים ששמשו כל צרכם כאשר עשה משה רבינו ע"ה". ובעל השמן רוקח כתב "והנה ידענו בהגאון מו"ה שמואל זצ"ל שמעולם לא נהנה אפי' באצבע קטנה משום אדם, לא מנדבת יחיד ולא מנדבת צבור, כי לא רצה לקבל עליו שום עול הוראה". וי"ל דא ודא הוו ביה.

הנה נוסח מצבתו אשר העתקתי מתמונה המופיעה בספר Die Juden und Judengemeinde Mährens in Vergangenheit und Gegenwart מאת הח' הוגו גולד (ברין תרפ"ט) עמוד 125.

פ"ג

ה"ה מוהר"ר שמואל
הלוי בעל המחבר ספר
מחצית השקל בן החכם
הכולל מו"ה נתן נטע
הלוי מקעלן זצ"ל הלך
לעולמו יום [ה' ר'] ח' ניסן תקס"ל

בתמונה התאריך היה מוסתר ע"י מצבה אחרת. והנה בקשר ליום פטירתו יש קצת מבוכה. הרב שמואל מאיר הולענדר (שהיה תושב באסקוויטץ) הביא שנפטר בר"ח ניסן. אך הח' גולד בספר הנ"ל עמוד 128 כתב ע"פ ה"מצבות בוך" של החברא קדישא שנפטר כ"ח ניסן. הגרי"נ שטרן בהערותיו לדרשות חתם סופר כותב "והנה הגאון מהר"ש הלוי ז"ל נסתלק יום א' ניסן בשנת תקס"ו לפ"ק בעיר

באסקאוויטץ כמוזכר בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קעד". אך שם לא הוזכר שום תאריך בקשר להסתלקות רבינו, רק אחרי שהזכיר דבר הסתלקות הגאון רבי יהודה אויש בפראג ביום א' י"א ניסן תקס"ל, שלא נספד לפי כבודו מאחר שצוה שלא להספידו, כתב "אמנם כאשר קראתי אבל כבוד בכי מספד תמרורים על כבוד הגאון החסיד ועניו המפורסם בתורה ובי"ח מוהר"ר שמואל סג"ל קעללין מק"ק באסקוויץ אמרתי אז בדרוש הספד בבהכ"נ מייזל בק"ק פראג עד"ז". (ואין להביא ראיה משם שרבינו נסתלק אחרי הגאון מהר"י אויש, כי יש לומר שלא הגיעה השמועה לפראג עד אחרי כן). אמנם יש להכריע ע"פ הספד בנו עליו בספר מאמר אסתר דרוש א' הנ"ל שנאמר "ביום א' בשבוע ב' לירח אייר". ואף שלא נזכר שם בפירוש שנאמר לעת מלאת השלשים (כאשר כתב הרי"י כהן), אבל דבר דמסתבר הוא, ועכ"פ רחוק הוא שבנו יספידהו ברבים באמצע ימי ה"שבעה". מה גם שמהספדו של בעל שמן רוקח מוכח שנשלק לפני כ"ח ניסן, שכתב "והן עתה בחג המצות העב(ו)ר למשמע אוזן דאבה נפשינו אשר שמעתי שגם באותו זמן פגע מדת הדין ה"ה קדוש ישראל הגאון המפורסם מו"ה שמואל קעללין זצ"ל מק"ק באסקאוויטץ". הרי הוכח כשיטת הרב הולענרר והגר"נ שטרן, והשורה האחרונה של המצבה צ"ל "לעולמו יום ה' ר"ח ניסן תקס"ל". ונראה שהח' גולד שגה בקריאת כתה"י ב"מצבות בוך" בין רי"ש לכ"ף. (אגב, יש לזכור שזו היא המצבה השנייה אחרי שנהרס בדרך נס הראשונה שנחקקו בה תוארים נגד רצונו של אותו צדיק, כמובא כל הסיפור במאמרו של הרב בנדיקט הנ"ל במוריה ניסן תש"מ).

רבינו מביא כמה קושיות בשם החכמים שלמד מהם או אתם בצעירותו, אך לא הצלחתי לזהות אלא שנים מהם. מסתבר שכולם הם ממדינת מעהרין, ואולי הם חכמי ישיבת באסקוויטץ. (וזה לשון הרב הולנדר בתאורו המרכז ללימוד התורה שהיה בבאסקוויץ "בעודו צעיר לימים ורך בשנים גלה למקום תורה ואזה לו למקום לימוד את הישיבה הגדולה בבאסקאוויץ אשר עמדה בימים ההם על רמה גבוהה והיתה מפורסמת בלמדניה הגדולים ובעלי הכשרונות המרובים אשר חסו בצלה"). אלה הם השמות שמצאתי בתוך דברי רבינו —

בשיעור ב' כתב "וכן הקשה לי בימי חורפי הרב המנוח מו"ה מאדיל ז"ל". בשיעור ג' "כמו ששמעתי מפי ה"ה המנוח מו"ה אהרן גיביטש ז"ל". (ורבינו מביא גם באו"ח סימן רנו ס"ק ב "ומפי המנוח מוה"ר אהרן ב"ץ גיביטש ז"ל שמעתי" וכאן בספרנו שיעור ד' דן רבינו על אותו נדון ואינו מביא את מוה"ר אהרן) וגיביטש היא עיר במדינת מערין לא רחוק מבאסקוויטץ. באו"ח ראש סימן תפ

מביא רבינו את דברי "המנוח מו"ה ישראל ה"פ", אך כאן בשיעור י"ד דן באותם ענינים ואינו מביאו. בשיעור כ"ד מביא רבינו קושיא ששמע "מפי הרב המנוח ה"ה מוהר"ר משה המבורג זצלה"ה מרא דאתרא הדין".

והנה הרב אהרן כ"ץ גיביטש הנ"ל הרפ"ס חידושי בנו הרב אברהם, שנסתלק בקיצור ימים, בסוף ספר עמודי גברא (ברין תקי"ו) של מחותנו ה"ר גלידה ב"ר אליעזר סג"ל, שהיה דיין בבאסקוויטץ. בהקדמתו הוא מתאר את גודל כישוריו של בנו הנ"ל ומספר על רוב הרפתקאותיו, וחזותם בסוף "כ"ד הכותב בדמע הק' אהרן ביי"כ [בבן יעקב כ"ץ] (שם אביו מתבאר מתוך ההדגשות בתחלת ההקדמה) חתן הה"ג מוה' דוד טעביל אב"ד דק"ק אויסא וגיביטש ודאביטשוי בעל המחבר בית דוד". בהסמכה על הספר מאת הג"ר פנחס קצנלינבוגן אב"ד באסקוויץ (מחבר ספר יש מנחילים) מכנהו "האלוף התורני המופלא הרבני מוהר"ר אהרן כ"ץ נר"ו". גם מחותנו ה"ר גדליה סג"ל הנ"ל, מכנהו שם "האלוף התורני הרבני המופל' מוהר"ר אהרן כ"ץ מקהלתינו ק' באסקוויץ". מכל זה משמע שלא היה לו משרה רשמית בהוראה או בהרבצת תורה, אלא היה מגדולי הלומדים בעירו. וכן מסתבר שיש לומר על שאר החכמים שרבינו מביא (חוץ מהג"ר משה המבורג). ורבינו בגודל ענותנותו הביא דברי תורה בשמם. גם הח' גולד מזכיר הרב אהרן כ"ץ ובנו הרב אברהם בעמוד 128 בתוך הרשימה של דיינים ולומדים בעיר, אך כל מקורו הוא מהספר עמודי גברא הנ"ל. אבל הוא מוסיף שם מתוך ה"מצבות בוך" שלרב אברהם היה אח בשם מוהר"ר יוסף הכהן, שהיה חתנו של הרב ממיליץ, הרב הירש ב"ר שלמה, ושצאצאי המשפחה ההיא נשאו את השם "פרידמאנן".

הרב משה המבורג היה אב"ד באסקוויטץ מתקכ"ז לתקל"ט כמבואר בספרו של גולד עמוד 127 ע"פ פנקס החברא קדישא. מקודם היה רבה של נובה מעסטו (עיר חדש). הוא היה גם מעורב במחלוקת הגר"י עמדין והגר"י אייבשיץ.

דרכו בלימוד

מספר הנוכחי יבחין כל מעיין את צדקת תאורו של הרב הולנדר הנ"ל "דרך לימודו הי' בנחת קולע אל המטרה, הקפיד על איכות הלימוד, לא אבה לימוד בהעברה בעלמא, אלא היה יורד לשרשם של הדברים, צולל למים עמוקים ודולה פנינים יקרים, הקיף כל ענין וענין היקף מלא, קשר הכל בחבל אחד ארוך נימה בנימה". הרי ספרנו עדות ברורה לכל הנ"ל. בשיעורים אלו רבינו מתמודד בכל סוגיא וסוגיא עם "קושיות העולם" המפורסמות וכן בקושיות המפרשים האחרונים,

מהרש"א, מהר"ם שי"ף, תורת חיים וכו'. ואף שהוא מתאמץ למצוא דרך לתרץ כל הקושיות ביחד, אמנם האמת עולה על הכל, ורבינו איננו מהסס להסיק שהוא מוכרח לבחור דרך אחת לתרץ חלק מן הקושיות ודרך אחרת לתרץ השאר ושלא מצא אופן שיהיה הכל מיושב.

אוצר החכמה
הדפסה

מענין ביותר הוא מה שמבאר כמה פעמים שיש לומר שאמורא אחד חושש לסברתו של בר פלוגתא שלו. (ע' למשל שיעור י"ב קושיא ג', ויש עוד דוגמאות רבות). יש לשים לב גם שבהרבה מקומות בהביאו ממקורות שונים, אם זה מדברי הראשונים או המפרשים או הפוסקים, אגב אורחיה מפרש רבינו פירושים חדשים בדבריהם מבלי לציין דבר מחרושו, בפרט מקומות שהוא מסיים "עכת"ד".

כתה"י

העתקנו את הספר מכרך כת"י המחבר. כתה"י זהה לזה שבפקסימיליה שהתפרסמה ב"צפונות" תמוז תש"נ (שנה ב' גליון ד' עמוד מ) מתוך חידושי רבינו על שו"ע הל' נדרים, אלא שהוא הרבה יותר ישר ומסודר, ונראה שהוא מה שרבינו העתיק לתוך מחברתו מתוך דפים בודדים דעליהם ערך את שיעוריו. כמו כן העובדא שכמה ממראי המקומות בפוסקים השאיר ריק (ואני השלמתי אותם בתוך סוגריים מרובעות כנהוג) מאשרת שכתה"י נכתב שלא בשעה שלמד את הסוגיא. אך כמה תיקונים, מחיקות, והוספות שבמופיעים בכתה"י מאשרים היותו אוטוגרף של המחבר. בכמה מן הסוגיות מצאתי דברים מקבילים בתוך ספר מחצית השקל לאו"ח, מהם אשר רבינו בעצמו מציין בספרו על או"ח, כאשר ציינתי בהערותי במקומן. נראה שכת"י זה לא היה לפני בנו הג"ר וואלף באסקוויטץ כשערך את ספרו סדר משנה, כי לא רק שאינו מזכירו כלל (אף שמרבה לצטט את דברי אביו באו"ח), אף גם בכל המקומות שהאב והבן עוסקים באותה סוגיא, ולפעמים אף באותן קושיות, לא מצאתי שום דמיון בין גישות שניהם לאותן הסוגיות.

העריכה

מגמת פני בעריכת הספר היתה להקל על הלומד להפיק התועלת המירבית מדברי רבינו המחבר. הכותרות הראשיות הן של המחבר, אך החלוקה לאותיות וכותרות המשנה הן שלי. כמו כן הפיסוק וקיטוע ע"פ רוב הם מעשי ידי. גם פענחתי ראשי תיבות כאלו שהרגשתי שיש חשש הקורא יתקשה בהם, אם מצד שימושו של רבינו בראשי תיבות שוות לכוונת שונות, אם מצד היותם ראשי

תיבות שלא הורגלו בהם הלומדים. כמו כן תקנתי כתיב ששונה מזה המורגל בין המחברים (כגון "ניהו" במקום "נהי", דבר שמופיע גם בספרי רבינו הנדפסים) ותקנתי כמה שגיאות בכתי ובדקדוק, אבל רק אלו שיצאו מגדר הרגיל אצל גדולי המחברים, כי רציתי לשמור על סגנון הקלסי של המחבר למרות כמה מנהגים שנשללו ע"י מדקדקי זמננו. גם מקומות שהרגשתי שהמחבר השמיט אות השימוש או כדומה (כאמור שכתה"י, אף שהיא מעשי ידי המחבר בעצמו, בכל זאת היא ההעתקה). כל תקונים האלו תקנתי מבלי לציין התיקון, כדי שלא להקשות על לימוד הספר. לעומת זאת, כל תיקון של תיבה שלימה הכנסתי בסוגריים מרובעות. וכן כל מראי המקומות שהוספתי משלי, ביניהם אלו שהמחבר השאיר עבורם מקום ריק, הוספתי בתוך סוגריים מרובעות.

הערותי הן משלשה סוגים, וגם כאן היתה כוונתי לתועלת המעיינים. א, במקום שהמחבר מביא ממרחק לחמו, מסוגיות אחרות בש"ס או מהפוסקים ומפרשים, הבאתי את דבריהם או תמצית דבריהם, לתועלת לומדים כערכי שיבינו הדברים. גם ציינתי דברים המקבילים בספרו של רבינו על או"ח כנ"ל. ב, במקום שהרגשתי שדברי המחבר היו סתומים נסיתי להסבירם, (ואף שידעתי מן ערכי נגד הרבה מאלה שילמדו את הספר, בכל זאת החלטתי לנסות את ידי על כי מסתבר ששאר הלומדים לא יקדישו כל כך מזמנם לעיין רק בספר זה כשמעיינים בסוגיא מסויימת כמו שאני מקדיש מזמני תוך כדי עריכת הספר). ג, ציינתי דברים מקבילים ממחברים אחרים, מה שלדעתי יכול לעזור למעיינים לשלימות הבנת הענין וגם להבין ביותר כוונת רבינו כאן. וידעתי שמסוג הזה יש להוסיף כהנה וכהנה, אך בכל זאת לא נמנעתי מלהביא את הספרים שנתקלתי בהם תוך כדי עיוני, אך בדרך כלל צמצמתי את עצמי למחברים שחיו קרוב לזמן רבינו תוך כדי דור או שנים.

זכות המחבר זצ"ל יגן על כל אלו שהיה להם חלק בהוצאת הספר לאור, בפרט פטרון הספר ובעל כתב היד הר"ר צבי אליעזר שטערן הי"ו שראה לעצמו חוב להוציא את הספר לאור שיהנו לומדי התורה מדברי ענק כבעל מחצית השקל ושיהיו שפתות רבינו דובבות בקבר. כן יזכה להמשיך במלאכת הקדש להוציא לאור עוד ספרי גדולי קדמונינו לאור עולם להגדיל תורה ולהאדירה.

כן רצוני להודות לר' משה חיים ליוש הי"ו שעשה מלאכתו נאמנה לעצב ולהדפיס הספר ברוב פאר, זכות חמיו זקנו המחבר יגן עליו ועל בני ביתו.

דוד שפירא

ירושלים

תוכן ענינים

20467

224567

(הערכים הראשיים הם מתוך רשימת רבינו המחבר בתחלת כתיב)

224567

עמוד

א שיעור א — ב"מ דף ט"ו ע"ב סוגיא דהכיר בה שאינה שלו ולקחה

באור "תהא במאמינו" לרשי ולתוס' - לפעמים שייך רק טעם דלא נקרייה גולנא ולא טעם כי היכי דליקו בהימנותיה ולפעמים להיפך - יישוב קושית מהר"ם גראטוואל על הסתירה בין דברי הרמב"ם בהל' גזילה פ"ט הל' י"א דבהכיר בה ולקחה לא קנה לדבריו שם הל' ז' שמשמע שגובה ממשעבדי בהכיר בה - בירור אם הרמב"ם ס"ל דבמתנה לא קנה עד שיחזיק בה - למ"ש הש"ס דס"ד לחלק בין נכרי לאחותו הו"ל לקצר הכיר בה שאינה שלו ולקחה בין הוא קרוב או רחוק - יישוב קושית מהרמ"ש ושי"מ דהמ"ל צריכותא אי אשמעינן גבי קדושין ה"א בהכיר בה לכ"ע צריך להחזיר המעות דלארעא היכי הוי נחית - יישוב קושית הט"ז שבסי' ל"ז על הסמ"ע שכתב דבמטלטלין ל"ש דלא נקרייה גולנא, דהו"ל להש"ס לומר איכא ביניהו מטלטלין - באור דברי התוס' תוס' ד"ה מאי גזלינא כו' - קושית הט"ז בסי' ר"ט סעיף ה', וכן הקשה במהדורא בתרא של מהרש"א בתוס' ד"ה בהדיא הנאה, עמ"ש רמ"א בשם ת"ה סימן ש"כ דאם מכר לחברו דבר שאינו ברשותו וטרח וקנה המקח קיים דאמרינן דטרח דליקו בהימנותיה, הא מדקי"ל כשדה סתם לכשאקנה תהא קי"ל דלא קנה.

224567

ב שיעור ב — פסחים דף ס"ט [ע"א] פסקא השיב ר"ע הזאה תוכיח

קושית מהרש"א שלפ"ד רשי מילה בע"פ תרחה שבת - קושית הכ"מ על דברי הראב"ד איזו מצוה צריכה לדחות לאיסור הזאה בשבת שחל ב"ד - קושית לח"מ ותו"ט מר"ע על הרמב"ם שס"ל דלא מהני הזאה ב"ד - יישוב קושית הלח"מ ותו"ט הנ"ל ע"פ דעת הרמב"ם בקושית התוס' ס"ט א' ד"ה שוחטין וזוקרין והסוגיא בדף צ"ג א' אי שני תשלומין דראשון או תיקון לראשון - יישוב הערת מהרש"א בתוס' ד"ה הזאה דתרומה - יישוב דברי ראב"ד הראב"ד התמודדים פ"ו מהל' ק"פ ה"ו שהבין הראב"ד רמ"ש הרמב"ם "מפני שביום שהוא אסור בהזיה משום שבות אינו זמן הקרבן כו" ר"ל הואיל זמן האכילה בלילה, ולכן השיג עליו דהא ענוש כרת הוא על מניעת השחיטה והזריקה, ולזה זמנו ביום - קושית לח"מ ותו"ט מר"ע על הרמב"ם שס"ל דלא מהני הזאה ב"ד - יישוב קושית הלח"מ ותו"ט הנ"ל ע"פ דעת הרמב"ם בקושית התוס' ס"ט א' ד"ה שוחטין וזוקרין והסוגיא בדף צ"ג א' אי שני תשלומין דראשון או תיקון לראשון - יישוב הערת מהרש"א בתוס' ד"ה הזאה דתרומה - יישוב קושית חידושי הרשב"א בסוכה שבמניעת הזאה אין אנו אלא גורמים שלא יתחייב בפסח ע"פ שיטת הראב"ד

שהזאה ביום השמיני אינו עולה - הסבר מחלוקת הרמב"ם וראב"ד הנ"ל - דעת רש"י בקושית התוס' ס"ח ב' ד"ה ומה שחיטה, ויישוב קושית מהרש"א הנ"ל - שתירה בדברי הרמב"ם בטמא שרץ בין יחיד לצבור - דיוק בדברי רש"י דף צ"ג ב' במ"ש "ולא כתב בעל קרי או טמא שרץ" - באור תמיהת הרשב"א שבתוס' דף ס"ו בדעת ריש לקיש.

148204

כח

שיעור ג — ביצה דף וי"ו ע"א אתמר אפרוח שנולד בי"ט

הקושי במה שרש"י פירש איסור אפרוח לשמואל ואיתימא ר' יוחנן משום מוקצה ולא משום משקין שזבו - מחלוקת הראשונים כמאן הלכתא בדין אפרוח - מחלוקת ר"ה ורמב"ן בדעת רב - בירור דעת רבה ורב יוסף אליבא דנפשייהו - באור שיטת הר"ר יחיאל שאפרוח אסור משום הכנה - קושית העולם לאיזה ברייתא נתכוין רש"י ד"ה לעגל שנולד בייט בכותבו "דתניא לקמן שמותר" - על החילוק בין איסור אכילה לאיסור טלטול - יישוב קושית העולם הנ"ל - יישוב קושית מהרש"א בתוס' ד"ה וכי מה בין כו', דהוי להו להקשות מעגל שנולד ח' ימים קודם י"ט ולא קים לן דכלו חדשיו - מ"ש הישי"ש בפ' אין צדין סימן ט', הביאו מ"א ר"ס תקט"ו ס"ק ב', דביצה הנולדת מתרגולת העומדת לאכילה אף דאסור באכילה מ"מ אפי' לדין דס"ל כר' יהודה דאית ליה מוקצה שרי בטלטול - באור דעת רש"י שלא כתירוץ ב' בתוס' ד"ה הואיל - דעת רש"י בקושית התוס' ד"ה וכי - דעת רש"י בדברי התוס' ד"ה עגל.

לט

שיעור ד — שבת דף י"ח [ע"א] ת"ר פותקין מים לגנה

קושית המפרשים על המג"א שכתב שאפילו בנתן חטים לרחים בשבת ליכא חיוב חטאת - דיוק בלשון המקשן "והשתא דאמרת לב"ה אית להו שביתת כלים דאורייתא גפרית ומוגמר מ"ט שרר", הו"ל להקשות בקצרה כיון דאסרה ברייתא רחיים משום שביתת כלים איכ מוגמר וגפרית מ"ט שרו - באור דברי מהרש"א שדוחק הוא לאוקמי דמנח אארעא, ודין שביתת כלים באיסור דרבנן - פירוש הרמב"ן בגירסת הרי"ף ורא"ש בחילוק בין מיתוק חרדל לבישורא אגומרא - קושית הרשב"א בדברי רש"י ד"ה והשתא כו', "דהא ע"כ האי מתניתא ב"ה מדשרי בהנך וקתני דרחיים אסור משום שביתת כלים" שהקשה דהא אפשר דברייתא לרב יוסף ב"ש היא, ופלוגתא דמתני' בשביתת כלים היא דב"ש א"ל וב"ה ל"ל - שיטת הרא"ש בדבר שאיסורו ברור לא גוררנן מבעו"י - יישוב דעת המג"א הנ"ל - מבאר שהתוס' לא ס"ל כשיטת מהדורא בתרא דהא דפריך דמוגמר וגפרית תאסר משום שמא יחתה ע"כ לא אזיל כ"א לרבה דמוקי ברייתא דרחיים כב"ה משום השמעת קול, וא"כ מצינו לב"ה דמתיר מוגמר וגפרית - דעת רש"י ברחיים ובמצודות - יישוב קושית הרשב"א הנ"ל - באור השו"ט שם לשיטת רש"י ויישוב למה המהרש"א הביא ראיה מתוס' דטעמא דב"ש משום גזירה - באור דברי רש"י דאונן נותנין - הוכחה לדברי המהדורא בתרא הנ"ל אליבא דרש"י בקדירה.